

JÁKOV BARZILAY VERSE ELÉ

Jákov Barzilay (eredeti nevén Eisner Pál) debreceni születésű héber költő. Indító kapcsolata a művészettel és ezt követően a költészettel kölyökkorában kezdődött, olyan fura esemény nyomán, melyhez hasonló precedenst hasztalan keresnénk a világ bármely táján élő költők életrajzában. Egyszer egészen váratlanul bekopogtatott otthonukba a helyi városi színház igazgatója, és arra kérte apját, a köztisztviselőnek örvendő és szaktudásáért mindenki által nagyra becsült szabómestert, hogy varrjon a színház részére függönyt. Amikor elkészült a mestermű, az igazgató annyira meghatódott, hogy korlátlan időre szóló színházi bérlettel látta el az egész családot. Így került az akkor még Pali névre hallgató hét év körüli fiúcska életében először színházba. Később már félórával az előadások megnyitása előtt ott téblábolt a nézőtéren, hogy a zenekar hangszereinek egybehangolását és a színészek függőnyfelvonás előtti utolsó, kapkodó előkészületeit is élvezhesse. Annyira búvkörébe vona a színházi világ talmi csillogása, hogy ott nyomban elhatározta, hacsak lehetősége nyílik rá, egykor ő maga is ezen a pályán fog működni.

A tervezetésnek és álmodozásnak a néhány év múlva bekövetkező holocaust vetett véget. Tizenegy éves korában, szüleiével, húgával, nagypapjával és kiterjedt rokonságával együtt Bergen-Belsenbe hurcolták, ahol szemtanúként kellett végigszenvednie apja, nagyapja és számos hozzátartozója kegyetlen lemészárlását. E gatzett rettenetének traumájától a mai napig sem képes szabadulni, és verseiben is egyre kísértenek a múlt borzalmainak lidércei.

Tizenhat éves korában Izraelbe költözött, és alapító tagként

a Hácór-Dvir-Negba testvér kibucok életre keltésén munkálkodott.

Túl ötvenedik életévén, tehát aránylag idős korban lépett költőményeivel a közönség elé. Két évvel ezelőtt került kiadásra *Dalom még nem némult el* című első kötete, melyet alig egy év múltán a *Szerellem két partja* követett. Színrelépésének vontatottságából azonban hiba lenne arra a következtetésre jutni, hogy a későn érők kategóriájába kell sorolni. Türelemmel kivárta, amíg jól kihordott versekből köthet egybe egy csokorralót. Az idő őt igazolta. Azóta német és magyar fordításban is publikálásra került számos alkotása.

Néhány évtizeden át jóformán semmi kapcsolata nem volt az izraeli magyar szervezetekkel. A gyerekkori élmények természetes reakciójaként igyekezett elrugaszkodni mindentől, ami visszahozta emlékezetébe az iszonyatot. Az utóbbi időben azonban visszatért a már teljesen elhagyottnak vélt gyökerekhez. Líráján könnyűszerrel felfedezhetők a magyar költészet jellegzetes hatásai: a szünni nem képes vívódás, a mazochista önmarcangolás, a kierőszakolt pokolrajrás, az emberiség jövőjéért aggódó bizonytalanság, az állandóan felszínen tartott politikum. Ezek a tulajdonságok majdnem kizárólagosan a magyar költészet ismérvei, melyek más országok lírai alkotásaiban csak elvétve lehetők fel. A héberben jóformán ismeretlenek. Ezzel a tipikusan magyar versírás-technikával Barzilay felsorakozott ahhoz az öt-hat magyar származású héber költőhöz, akik Avigdor Haméiri feltűnése óta új színekkel gazdagították a héber lírát.

FELLEG GYÖRGY

VÉGSŐKIG EMLÉKEZVE

Azon az éjszakán álomtól elkerülten
az emlékezés gödrébe merültem
és minden újból megjelent
lehúnyt pilláim mögött:
apámat láttam, botorkálva ment
a poklok kapujához támolyogva

S láttam hullákkal zsúfolt szekér elé befogva
két emberábrázatú lovat
amint kínlódva húzzák, végső erőfeszítéssel
az apákkal s anyákkal megrakott targoncát
hogy a kanyarhoz érve ők is eltűnjenek
az egyre növekvő piramisra dobva

Azon a napon hétévesen, a férfikorba léptem át
midőn először rebegtem el a Kaddis halotti imát

Azon az éjszakán álomtól elkerülten
az emlékezés gödrébe merültem

Láttam, hogy anyám sikolt, de hangja elakad
s csak száraz szemmel zokog, rí magának
húgom nem tudta, hogy sírni sem szabad
és sós könnyeivel
trágyázta az átkozott rögöt,
mely végleg elnyelte apámat

Azon a napon hétévesen a férfikorba léptem át
midőn először rebegtem el a Kaddis halotti imát

Azon az éjszakán álomtól elkerülten
az emlékezés gödrébe merültem

A naplementét láttam délidőben
fekete felhőbe burkolódzott a nap

s az űrből kiszakadtak mind a csillagok
a hold is menekült, sietve, más tájra távozott
az ég kárpitjáról sorra minden fény lehullt
s a föld örök időkre sötétségbe borult

Azon az éjszakán álomtól elkerülten
az emlékezés gödrébe merültem
és minden újból megjelent
lehúnyt pilláim mögött:
apámat láttam, botorkálva ment
a poklok kapujához támolyogva

[FELLEG GYÖRGY FORDÍTÁSA]